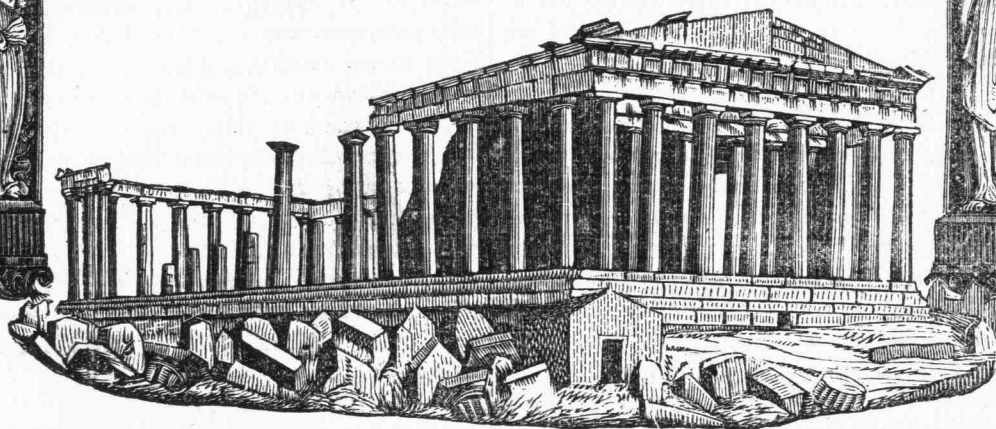

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΜΕ

Φυλλάδιον 10.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ.

Τόμος. ΣΤ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1853.

Η ΓΡΑΤΣΙΕΛΛΑ.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΥΠΟ Α. ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 9.)

Βιβλίον Δ'.

Α'.

Ἦδη ἐξηρχόμην εἰς μακρυνούς περιπάτους κατὰ τὴν πόλιν, τὰς ἀκτὰς, τὴν ἐξοχὴν, ἀλλ' αἱ μονήρεις αὐταὶ ἐκδρομαὶ δὲν ἦσαν ἄθυμοι, ὅπως τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς Νεάπολιν· ἀπέλαυνον μόνος, ἀλλ' ἀπέλαυνον ἡδονικῶς τοῦ θεάματος τῆς πόλεως, τῆς παραλίας, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης. Τὸ στιγμιαίον αἶσθημα τῆς μονώσεως μου δὲν μ' ἐθάρυνε πλέον· μετὰ καθίστα σκεπτικώτερον καὶ συνεκέντρου τὰς δυνάμεις τῆς καρδίας μου καὶ τοῦ λογισμοῦ μου· ἤξευρα ὅτι ὀφθαλμοὶ καὶ διαλογισμοὶ φιλικοὶ μετ' ἡκολούθουν εἰς τὸ πλῆθος τρυττο, εἰς τὰς ἐρήμους ταύτας, καὶ

εἰς τὴν ἐπιστροφὴν μετ' ἀνέμενον καρδίαι ἀγαπῶσαι με.

Δὲν ἤμην πλέον ὡς τὸ πτηνὸν τὸ ὁποῖον φωνεῖ κύκλῳ τῶν ξένων φωλεῶν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς γράας· ἀλλ' ὡς πτηνὸν τὸ ὁποῖον ἀποπειράται νὰ πετῇ, εἰς μακρὰς ἐκτάσεις, ἀπὸ τοῦ κλάδου ὅστις τὸ περιθάλλει, ἀλλὰ γνωρίζει τὴν ὁδὸν ὅπως ἐπιστρέψῃ ἐκεῖ· ὅλη ἡ στοργή μου πρὸς τὸν ἀπόντα φίλον μου μετεδόθη εἰς τὴν Γρατσίελλαν. Τὸ αἶσθημα τοῦτο εἶχε τι μάλιστα ζωηρότερον, τρυφερότερον τοῦ προσηλοῦντός με εἰς ἐκεῖνον. Ἐφαίνετό μοι ὅτι τοῦτο μὲν ἐχρεώσθουν εἰς τὴν ἐξίν καὶ τὰς περιστάσεις, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνο ἐγεννήθη ἐντὸς ἐμοῦ, καὶ διὰ τῆς ιδίας μου ἐκλογῆς τὸ κατέκτησα.

Δὲν ἦτον ὁμως ἔρως· δὲν εἶχον οὐδὲ τὴν ταραχὴν, οὐδὲ τὴν περιπαθὴ ἀνησυχίαν αὐτοῦ· ἦτο θελκτικότης ἡσυχίας τῆς καρδίας, ἀντὶ τοῦ νὰ ᾖ γλυκὺς πυρετὸς τῆς ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων. Δὲν ἐσυλλογίζομην οὔτε νὰ ἀγαπῶ ἄλλως πῶς, οὔτε ν' ἀνταγαπῶμαι περισσότερον· δὲν ἐνόουν ὅτι αὕτη

ἦτον σύντροφος, φίλος, ἀδελφὴ, ἢ ἄλλοτι δι' ἐμέ·
ἤθευρα μόνον ὅτι ἦμην εὐτυχὴς μετ' αὐτῆς, καὶ ἐ-
κείνη εὐτυχὴς μετ' ἐμοῦ.

Δὲν ἐπεθύμουν οὔτε πλεόντερον, οὔδ' τι ἄλλο·
δὲν εἶχον τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ἀναλύει τις ἐν ἐ-
αυτῷ παν εἰσθητῶς του, ἵνα δώσῃ μάταιον ὄρισμὸν
τῆς εὐτυχίας του· με ἤρκει νὰ ἦμαι ἥσυχος, ἀρω-
σιωμένος καὶ εὐτυχὴς, χωρὶς νὰ ἡξέωρα κατὰ τί
καὶ διατί. Ὁ κοινὸς βίος μας, ὁ διπλοῦς λογισμός
μας, συνέσπρινον καθ' ἐκάστην τὴν ἀθώαν καὶ
γλυκεῖαν οἰκειότητα μεταξὺ ἡμῶν, ἐκείνης μὲν ἀ-
γνῆς εἰς τὴν ἀφελειάν της, ἐμοῦ δὲ ἀταράχου εἰς
τὴν ἀδιαφορίαν μου.

Β'.

Πρὸ ἑξ' ἐπερίπου μηνῶν, ἄρ' οὐ συνέζων καὶ συν-
ώκουν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην με τὴν οἰκογενεϊάν
της, καὶ ἀπετέλουν, οὕτως εἰπεῖν, μέρος τῶν δια-
λογισμῶν τῆς Γρατσιέλλας, συνείθισεν αὕτη νὰ
με θεωρῇ ὡς ἀχώριστον τῆς καρδίας της, μὴδὲ πα-
ρατηροῦσα πρὸς ὅσον μέρος κατεῖχον αὐτῆς· ἦτο πρὸς
με ἐλευθερά παντὸς φόβου, πάσης συστολῆς ἢ αἰ-
δοῦς, παρεμβαλλομένων συνήθως εἰς τὴν σχέσιν
νέου μετὰ νέας κόρης, καὶ συντελοῦντων εἰς τὴν ἀ-
νάπτυξιν μᾶλλον ἢ τὴν καταστολὴν τοῦ ἔρωτος.
ἔῃχεν ἤδη πεποίθησιν, καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἠσθάνομην
ὅτι αἱ ἀγαφαὶ καὶ παιδικαὶ χάριτές της, ἀναβλα-
στήσασαι μὴνᾶς τινὰς ἔτι, καὶ οὕτως ἐν ὅλῃ τῇ
λάμπει τῆς προφύρου ὠριμότητός των, καθίσταν
τὴν καλλονὴν αὐτῆς, μίαν ἰσχὺν δι' αὐτήν· ἕνα θαυ-
μασμὸν πρὸς ἅπαντας, καὶ ἕνα κίνδυνον δι' ἐμέ. Ἄλλ'·
οἴμους παντάπασιν δὲν ἐπρονόει οὔτε νὰ κορύψῃ, οὔτε
νὰ κοσμηθῇ ἐνώπιόν μου τὴν καλλονὴν ταύτην· ἀδια-
φοροῦσα ὡς ἀδιαφορεῖ ἀδελφὴ πρὸς ἀδελφόν, ἂν ἦ-
ναι εὐμορφος ἢ ἄσχημος, οὔτε ἐν ἄνθος περισσό-
τερον ἢ ὀλιγώτερον ἐκόσμει τὴν κόμην της ἕνεκεν
ἐμοῦ, οὔτε τοὺς γυμνοὺς πόδας της ὑπέδιδε συνε-
χέστερον, ὅταν τὴν πρῶταν ἐστόλιζε τοὺς ἀδελ-
φούς της ἐπὶ τοῦ δώματος ἢ ἐβοήθει τὴν μάμμη
της νὰ σαρῶσῃ τὰ καταπίπτοντα τὴν νύκτα ἐπὶ
τοῦ ἀνδρὸς ξηρὰ φύλλα. Εἰσῆρχετο δὲ ἀνὰ πᾶ-
σαν ὥραν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, πάντοτε ἀνοικτὸν,
καὶ ἐκάθητο ἀθῶα, ὅσον καὶ ὁ Βεπνός, ἐπὶ τῆς ἐ-
δρας παρὰ τὴν κλίνην μου.

Τὰς βροχεράς ἡμέρας, διῆγον μόνος μετ' αὐτῆς
εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον, ὅπου ἐκάθητο με τὰ μι-
κρὰ παιδιὰ καὶ εἰργάζετο τὸ κοραλῖον, καὶ τὴν
ἐβοήθουν ὁμιλῶν καὶ παίζων εἰς τὸ ἐπάγγελμά
της, τὸ ὅποιον μ' ἐδίδασκεν. Ὀλιγώτερον ἐπιτή-
δειος, ἀλλ' ἰσχυρότερος αὐτῆς, ἐπετύγγαρον μάλ-
λον εἰς τὴν ἀποτέλειαν τῶν τεμαχίων, καὶ μετ'
ἐμοῦ ἐργαζομένη, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκέρδιζε τὸ δι-
πλάσιον.

Τὸ ἑσπέρας ἀπ' ἐναντίας, ὅταν τὰ παιδιὰ τῆς
οἰκογενείας ἐκοιμῶντο, αὕτη ἐγένετο ἡ μαθήτρια
καὶ ἐγὼ ὁ διδάσκαλος· τὴν ἐδίδασκον νὰ ἀναγινώ-
σκῃ καὶ νὰ γράφῃ συλλαβίζουσα εἰς τὰ βιβλία
μου. καὶ διεύθυνον τὴν χεῖρά της διὰ νὰ χαράττη
στοιχεῖα. Ὁ ἐξαδελφός της δὲν ἐδύνατο νὰ ἐρ-

χεται καθεκάστην, καὶ τὸν ἀντικαθίστων ἐγὼ, ἀλλ'
εἶτε, διότι ὁ νέος οὗτος χωλὸς ὢν καὶ δύσμορ-
φος δὲν ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην τοῦ ἀρε-
τὴν συμπάθειαν ἢ σέβας, μ' ὅλην τὴν γλυκύτητα,
τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν σοβαρότητα τῶν τρόπων
του, εἶτε διότι ἡ ἰδίᾳ ἦτο ἀπρόσεκτος κατὰ τὸ
διάστημα τῶν μαθημάτων της, ἢ πρόδοτος ἦτο πο-
λὺ ἀνωτέρα ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν μου παρὰ ὑπὸ
τὴν ἐκείνου, καὶ τὸ ἡμῖς τῆς ἑσπέρας ἐδαπανῶμεν
παίζοντες ἢ γελῶντες καὶ γελωτοποιοῦντες τὸν παι-
δαγωγόν. Ὁ δυστυχὴς νέος περιπαθῶς ἀγαπῶν
τὴν μαθήτριά του καὶ πολὺ δειλὸς ἐνώπιόν της
ὥστε νὰ τὴν ἐπιπλήξῃ, ἔπραττεν ὅ,τι ἤρεσκεν εἰς
αὐτὴν διὰ νὰ μὴν ἴδῃ τὰς ὥραιάς της ὀφρὺς συ-
νεσπασμένας, ἢ τὰ χεῖλη της μορράζοντα. Πολ-
λάκις τὰς πρὸς ἀνάγνωσιν ἀφιερωμένας ὥρας ἐ-
δαπάνᾳ οὗτος ἀποκαθαίρων τοὺς κόκκους τοῦ κο-
ραλλίου, ἢ ἀναπνίξων μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς ὑλακάτης
τῆς μάμμης, καὶ ἐπισκευάζων τὸ δίκτυον τοῦ
Βεππου. Τὰ πάντα ἦσαν καλὰ δι' αὐτόν, ἤρκει
μόνον ὅταν ἀνεχώρει ἡ Γρατσιέλλα γὰρ τῷ μειδιάσει
χαριέντως, λέγουσα addio με φωνὴν ὑπερνοοῦσαν
καλὴν ἐντάμωσιν.

Γ'.

Ἀλλὰ πόσον, ἀπεναντίας, σπουδαῖον ἦτο τὸ μά-
θημα, ὅταν ἐγὼ τὴν ἐδίδασκον· πολλάκις παρε-
τείνετο μέχρις οὗ τὰ ὄμματά μας νὰ βαρύνουν
ἀπὸ τὸν ὕπνον· ἀπὸ τὴν κεκλιμένην δὲ κεφαλὴν
της, τὸν προέχοντα τράχηλόν της, τὴν προσεκτι-
κὴν ἀκίνησίαν τῆς στασεώς της καὶ τῆς φυσιο-
γνωμίας της, ἔβλεπέ τις ὅτι ἡ πτωχὴ κόρη ἐβί-
αζεν ἐαυτὴν εἰς τὸ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῇ. Εἰσθήριζε
τὸν ἀγκῶνά της ἐπὶ τοῦ ὤμου μου διὰ νὰ ἀνα-
γνώσῃ εἰς τὸ βιβλίον ὅπου διὰ τῶν δακτύλων μου
τῆς διεχάραττον τὴν γραμμὴν καὶ τῆς ἐδείκνυνον
νὰ προσφέρῃ τὰς λέξεις, ἐκράτουν δὲ τοὺς δακτύ-
λους της μετὰ τὴν χεῖρά μου ὅταν ἐγγραφὴ διὰ νὰ ὀ-
δηγήσω τὸν κάλαμόν της.

Ἄν ἔκαμνε κἀνὲν σφάλμα, τὴν ἐπετίμων, με ὅ-
πως αὐστηρὸν καὶ ὀργίλον, αὕτη δὲ δὲν ἀπεκρί-
νετο, καὶ δὲν δυσνησεχέτε· εἰμὴ καθ' ἑαυτῆς μό-
νης· πολλάκις τὴν ἔβλεπον ἐτοιμὴν νὰ κλαύ-
σῃ, ἐπράνουν τότε τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἐνεθάρρουν
ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου· ἂν καλῶς ἐγραφεν ἢ ἀνεγίνω-
σκεν, ἀπεναντίας τότε ἐζήτηε τὴν ἀμοιβὴν της εἰς
τοὺς ἐπαίνους μου, καὶ ἔχουσα τὸ μέτωπον καὶ τὰ
ὄμματα ἀκτινοβολοῦντα ὑπὸ ὑπερηφάνους χαρᾶς ἐ-
στρέφετο πρὸς ἐμὲ ἐρυθροῖσα καὶ ἀλαζών, μᾶλλον
δι' ἣν μοι ἐπροξένει εὐχαρίστησιν ἢ διὰ τὸν μι-
κρὸν θρίαμβον τῆς ἐπιτυχίας της.

Τὴν ἀντέμειβον ἀναγινώσκων εἰς αὐτὴν σελίδας
τινάς τοῦ Παύλου καὶ τῆς Βιργιλίας, τὴν ὅποιαν
ἠγάπα κατὰ προτίμησιν, ἢ στροφάς τοῦ Τάσσου,
ὅταν οὗτος περιγράφει τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῶν
ποιμένων, ἐν οἷς ἔστι ἡ Ἰρμινία, ἢ ψάλλει τοὺς θρή-
νους καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δύο ἑραστῶν· ἡ με-
λωδία τῶν στίχων τούτων τῆς ἀπέσπα δάκρυα

καὶ τὴν ἐβλεπα νὰ βεμβάζῃ πολλὴν ὥραν ἀφοῦ ἐπαυον τὴν ἀνάγνωσιν. Οὐδαμῶς ἡ ποίησις εὐρίσκει λιγυρωτέραν καὶ διαρκεστέραν ἡγῶ ἢ εἰς τὴν καρδίαν τῶν νέων καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἔρωσ εἶναι ἐτοιμοδλαστής. Τότε ἡ ποίησις εἶναι ὡς τὸ προαίσθημα τῶν παθῶν ὄλων, ἀλλὰ βραδύτερον εἶναι ἡ ἐνθουσιασμοὶ καὶ τὸ πένθος αὐτῶν οὕτως διεγείρει δάκρυα εἰς τὰς δ' ἡ ἀροτάτας ἐποχὰς τῆς (ωῆς) εἰς μὲν τὴν νεότητι δάκρυα ἐλπίδων, εἰς δὲ τὸ γῆρας δάκρυα πόνων καὶ θλίψεων.

Δ'.

Ἡ γοητευτικὴ οἰκειότης κατὰ τὰς μακρὰς ταύτας καὶ ἡδίας ἐσπέρας, εἰς τὸ πῶς τῆς λυχνίας, καὶ τὴν χλιαρὰν θερμότητι τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν μας πυρὸς, δὲν διήγειρον ποτὲ μεταξὺ ἡμῶν ἄλλον διαλογισμὸν, οὐδ' ἄλλην οἰκειότητι ἢ τὴν οἰκεῖν εἰς παῖδας. Ἡμεῖς ἀμρότεροι πεφυλαγμένοι, ἐγὼ μὲν διὰ τῆς σχεδὸν ψυχρᾶς ἀδιαφορίας μου, αὕτη δὲ διὰ τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀγνότητός της. Ἐχωρίζομεθα ἡσυχοί, ὅσον καὶ ὅτε συνηρχόμεθα, καὶ μίαν στιγμὴν, μετὰ τὰς μακρὰς ταύτας συνεντεύξεις, ὑπνώτομεν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ὀλίγα βήματα μακρὰν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, ὡς δύο παῖδες, τὰ ὅποια ἐπαιζαν ὁμοῦ, καὶ οὐδὲν ὄνειρέονται πλέον τῶν αἰσθάνσεων διατριβῶν των. ἡ δὲ γαλήνη αὕτη τῶν ὑπολανθανόντων καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τρεφόμενων αἰσθημάτων ἤθελε διαρκέσει ὀλόκληρα ἔτη ἂνεν περιστάσεώς τινος, ἥτις μετέβαλε τὰ πάντα καὶ μὰς ἀπεκάλυψε τὴν φύσιν τῆς φιλίας, ἥτις ἀπετέλει τὴν εὐτυχίαν μας.

Ε'.

Ὁ Κέκος (οὕτως ὠνομάζετο ὁ ἐξαδελφός της Γρατσιέλλας) ἐξηκολούθει νὰ ἔρχεται μετὰ πλείονος ἐπιμονῆς καθεκάστην, διατριβῶν τὰς χειμερινὰς ἐσπέρας εἰς τὴν οἰκογενεῖαν τοῦ ναύτου. Ἐν ἡ νέα κόρη δὲν τὸν ἐδίδο σημείον προτιμήσεως, ἀπεναντίας δὲ ἦτο τὸ σύνθημα ἀντικείμενον τῶν ἀστεισμῶν καὶ ὀλίγον τι τὸ παίγνιον τῆς ἐξαδέλφης του, ἀλλ' οὕτως ἐδὲ κινε τοσαύτην γλυκύτητα, ὑπομονὴν καὶ ταπεινῶσιν ἐνώπιόν της, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ συμπληρῇ πρὸς τὴν συγκατάθεσιν του καὶ νὰ τῷ μεριδῇ ἀλποτε μετ' ἀγαθότητος. Τοῦτο εὐχαρίστει τὸν δυστυχῆ, ἐπειδὴ ἀνῆκεν εἰς τὴν φύσιν τῶν φιλοστόργων ἀλλ' ἀδυνάτων ἐκείνων καρδιῶν, αἵτινες αἰσθάνονται ἑαυτὰς ἐστερημένας τῶν ἰδιοτήτων δι' ὧν καθεστὰται τις ἀγαπητὸς, ἀκούονται ν' ἀγαπῶσιν ἄνευ ἀμοιβαιότητος, καὶ ἀφρισθῶνται ἐκουσίως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἂν ὅχι εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς γυναικὸς εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεδούλωσεν τὴν καρδίαν των. Οἱ τοιοῦτοι ἔρωτες δὲν εἶναι μὲν οἱ εὐγενέστεροι, εἶναι ὅμως οἱ πλέον συμπαθητικοί. Συμπονοῦμεν αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς θαυμάζομεν, ἐπειδὴ ἀνθρώπινον μὲν εἶναι τὸ ἀγαπᾶν ἐπ' ἀμοιβαιότητι, ἀλλ' ἀγγελικὸν τὸ ἀγαπᾶν, χάριν τῆς εὐτυχίας μόνον τοῦ ἀγαπᾶν.

Ἦτο μὲν δύσμορος ὁ δυστυχὴς Κέκος, ἀλλ' εἰ-

χέ τι ἀγγελικὸν ὁ ἔρωσ του. Οὕτως, ἀντὶ τοῦ νὰ ταπεινοῦται ἢ νὰ ζηλοτυπῇ διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ προτιμήσιν καὶ τὴν οἰκειότητι τῆς Γρατσιέλλας, μὲ ἡγάπα, διότι μὲ ἡγάπα αὕτη. Εἰς τὴν συμπάθειαν τῆς ἐξαδέλφης του δὲν ἐζήτηι τὴν πρώτην τὴν μοναδικὴν θέσιν, καὶ ἡ ὀλοτελευταία ἦρκε αὐτῷ. Εὐχαρίστω; ἤθελεν ἔλθει νὰ μὲ ζητήσῃ εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς Γαλλίας καὶ νὰ μ' ἐπαναφέρῃ πλησίον τῆς κόρης, ὅπως ἀρέσῃ στιγμὴν μόνον, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ βλέμμα εὐμενείας, σχῆμα, λέξιν φιλόφρονος νομίζω μάλιστα ὅτι ἤθελε μὲ μισεῖ, ἂν ἐπροξένουν λύπην εἰς τὴν ἐξαδέλφην του.

Ἀλλ' ἴσως ὡσαύτως, ὡν τοιοῦτος, ὅποιον ὁ Θεὸς καὶ τὸ φιλάσθενον αὐτοῦ τὸν ἐπλασαν, ἐνδομύχως ψυχρὸς, σκεπτικὸς ἔμφρων καὶ μεθοδικός, ὑπέθαλπε κρυφίως τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἐπιρροή μου ἐπὶ τῶν κλίσεων τῆς ἐξαδέλφης του δὲν θέλει εἶναι αἰωνία· ὅτι περιστάσις οἰκδῆποτε ἀναπόφρευτος ἤθελε μὰς χωρήσει· ὅτι ἡμῶν ξένος, ἐλθὼν μακρόθεν, κοινωνικῆς τάξεως καὶ κατστάσεως προφανῶς ἀσυμβιβάστου μὲ τὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ ναύτου τῆς Προκίδας, ὅτι ταχέως ἡ στενὴ σχέσις μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς ἐξαδέλφης του ἤθελε διαλυθῇ, ὡς ἐσχηματίσθη, ὅτι ἤθελε τὸν μείνει τότε αὕτη, μόνη, ἐγκαταλειμμένη, τεθλιμμένη, καὶ ἡ ἀπελπησία αὐτῆς ἤθελε κάμψῃ τὴν καρδίαν της καὶ τὴν παραδώσει εἰς αὐτὸν περίλυπον μὲν, ἀλλ' ἀκερατὴν τοῦλάχιστον εἰς μόνον τὸ τοῦ παρηγόρου καὶ φίλου πρόσωπον ἡδύνατο νὰ ἐλπίξῃ· ἀλλ' ὁ πατὴρ του ἄλλως πῶς ἐσκέπτετο περὶ αὐτοῦ.

Ζ'.

Ὁ πατὴρ γνωρίζων τὴν κλίσιν τοῦ Κέκου πρὸς τὴν ἀνεψιάν του, ἤρχετο νὰ τὴν βλέπῃ ἐνίοτε. Ἐκλυσεῖς ἐκ τῆς ὠριότητός της, τῆς φρονήσεώς της, καταπλάγεις ἀπὸ τὰς ταχέας προόδους της εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης της, τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, στοχαζόμενος ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ ἀσχημεία τοῦ Κέκου δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐλπίξῃ ἄλλας ἢ τὰς κατ' οἰκογενειακὴν συμφωνίαν συμπαθείας, ἀπεφάσισε νὰ νυμφεῖται τὸν υἱὸν του μὲ τὴν ἀνεψιάν αὐτοῦ. Ἡ περιουσία του ἦδη ἀρκετὰ μεγάλη δι' ἐνα ἐργάτην, τὸν συνεχῶς νὰ θεωρῇ τὴν αἰτησίαν του ὡς εὐνοϊάν τινα, εἰς ἣν ὁ Ἀνδρέας, ἡ γυνὴ του καὶ τὸ κοράσιον οὐδὲ ἤθελον διαλογισθῇ ν' ἀντισταθῶσιν· ἀλλ' εἴτε εἶχεν ὁμιλήσει περὶ τοῦ σχεδίου του εἰς τὸν Κέκον, εἴτε ἐκρυψε τὸν σκοπὸν του διὰ νὰ τοῦ καταδείξῃ αἰφνιδίως τὴν εὐτυχίαν του, ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἐξηγηθῇ.

Η'.

Τὴν παρρησίαν τῶν Χριστουγεννίων ἐπέστρεψεν βραδύτερον παρὰ τὸ σύνθημα, νὰ λάβω τὴν θέσιν μου εἰς τὸ δεῖπνον τῆς οἰκογενείας. Παρετήρησα ψυχρότητα τινα καὶ ταρχὴν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν προφανῶς στενοχωρουμένην τοῦ Ἀνδρέα καὶ τῆς γυναικὸς ὑψώσας τὰ ὄμματα ἐπὶ τῆς Γρατσιέλλας, εἶδον ὅτι εἶχε κλάσει. Ἡ γαλήνη καὶ φαιδρότης ἦτο τὸσον συνήθη εἰς τὸ πρόσωπόν της,

ὥστε ἡ ἀσυνείθιστος αὕτη ἔκφρασις τῆς μελαγχολίας τὴν ἐκάλυπτεν, ὡς δι' ὕλικού τινος καλύμματος. Ἦθελεν εἶπει τις ὅτι ἡ σκιά τῶν διαλογισμῶν της καὶ τῆς καρδίας της περιεχύθη ἐπὶ τῶν χαρακτηρῶν της. Ἐμείνα ἀπολιθωμένος καὶ ἄφωνος, μὴ τολμῶν νὰ ἐρωτήσω τοὺς πτωχοὺς ἀνθρώπους μηδὲ νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν Γρατσειέλλαν, φοβούμενος μὴ ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μου διαβρῇ τὴν καρδίαν της τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο μόλις κρατούσα.

Παρὰ τὴν συνήθειάν της, δὲν μὲ ἐθεώρει. Ἐφερε μὲ ἀπρόσεκτον χεῖρα τὰ τεμάχια τοῦ ἄρτου εἰς τὸ στόμα της, καὶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι τρώγει καθ' ἑξίν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ φάγῃ.

Ἐρρίπτε τὸν ἄρτον ὑπὸ τὴν τράπεζαν. Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ σκυθρωποῦ γέμματος, ἐπροφασίσθη ὅτι θὰ ὑπάγει ν' ἀποκοιμίσῃ τὰ παιδία· τὰ ἔφερεν εἰς τὸ δωμάτιόν των, ὅπου ἐκλείσθη καὶ αὐτὴ, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὴν καλὴν νύκτα οὐδὲ εἰς τοὺς συγγενεῖς της, οὔτε εἰς ἐμέ.

Ὅταν ἐξηλθεν, ἠρώτησα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τίς ἦτον ἡ αἰτία τοῦ ἐμβριθοῦς τῶν διαλογισμῶν των καὶ τῆς λύπης τοῦ κορασίου των. Τότε μὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Κέκου ἦλθε τὴν ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐζήτησε τὴν ἐκγόνην των εἰς γάμον ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του· ὅτι τοῦτο ἦτο μεγάλη εὐτυχία καὶ ἐξοχος τύχη διὰ τὴν οἰκονομίαν. Ὁ Κέκος εἶναι πλούσιος, καὶ ἡ Γρατσειέλλα οὕσα τόσον ἀγαθὴ, θέλει λάβει μετ' ἑαυτῆς καὶ ἀναθρέψῃ τοὺς δύο μικροὺς ἀδελφούς της, ὡς ἴδια τέκνα της, καὶ οὕτω καὶ αὐτῶν αἰ γηραιαὶ ἡμέραι ἀσφαλιζόνται κατὰ τῆς ἐνδεΐας· ὅτι συγκατετέθησαν μετ' εὐγνωμοσύνης εἰς τὸ συναικίσαιον τοῦτο καὶ περὶ τούτου ὡμίλησαν τῆς Γρατσειέλλας, ἥτις δὲν ἀπήντησε τίποτε ἀπὸ δειλίαν καὶ κοσμιότητα νέας κόρης· ἡ σιωπὴ της καὶ τὰ δάκρυά της ἦτον ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπλήξεως καὶ συγκινήσεώς της, ἀλλὰ τοῦτο ταχέως θὰ διασκεδασθῇ· ὅτι, τέλος, μεταξὺ τοῦ πατρὸς τοῦ Κέκου καὶ αὐτῶν ἐσυμφωνήθη νὰ γίνῃ ὁ ἀρβῶν μετὰ τὰς ἐορτάς τῶν Χριστουγεννῶν.

Θ'.

Ὁμίλουν ἀκόμη αὐτοὶ, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ δὲν ἤκουον πλέον τίποτε. Δὲν ἐσκέφθην ποτὲ καθ' ἑαυτὸν περὶ τῆς κλίσεως τὴν ὁποίαν εἶχον πρὸς τὴν Γρατσειέλλαν. Δὲν ἤξευρα πῶς τὴν ἠγάπων, ἂν ἦτο σχέσις ἀγνῆ, φιλία, ἔρως, εἴς, ἢ ὅλα τὰ αἰσθηματὰ ταῦτα ἡνωμένα, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὴν πρὸς αὐτὴν κλίσιν μου· ἀλλ' ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἶδω τόσον αἰφνιδίως μεταβεβλημένους πάντας τοὺς γλυκοὺς δεσμοὺς τῆς ζωῆς καὶ τῆς καρδίας μου, τοὺς σχηματισθέντας καὶ στερεωθέντας ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ· ἡ ἰδέα ὅτι ἐμελλον νὰ τὴν λάβωσιν ἀπὸ ἐμὲ διὰ νὰ τὴν δώσωσιν αἰφνιδίως εἰς ἄλλον, ὅτι ἐξ ἀδελφῆς καὶ συντρόφου ἐμελλον αἰρεῖν νὰ μοὶ γένῃ ξένη καὶ ἀδιάφορος, ὅτι δὲν θὰ ἦναι πλέον ἐκεῖ, δὲν θὰ τὴν βλέπω πλέον ἀνὰ πᾶ-

σαν ὥραν, δὲν θ' ἀκούω πλέον τὴν φωνήν της νὰ μὲ κρᾶζῃ, δὲν θ' ἀναγινώσκω πλέον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν της τὴν ἀκτίνα τοῦ θωπευτικοῦ φωτός καὶ τῆς τρυφερᾶς συμπαθείας πάντοτε λάμπουσας ἐπ' ἐμὲ, φωτίζουσάν μου ἡδέως τὴν καρδίαν καὶ ἀνακαλοῦσαν τὴν μητέρα μου καὶ τὰς ἀδελφάς μου· τὸ κανὼν καὶ τὴν βαθεῖαν νύκτα ἦν ἐρανταζόμενην αἴρνης κύκλω ἐμοῦ, ἐκεῖ, τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ της ἤθελε τὴν φέρεῖ εἰς ἄλλην οἰκίαν· τὸ δωμάτιον τοῦτο ὅπου δὲν θὰ κοιμᾶται πλέον, τὸ ἐδικόν μου ὅπου δὲν θὰ εἰσέρχεται πλέον, τὸ δῶμα τοῦτο, ὅπου δὲν θ' ἀκούω πλέον τὸν κρότον τῶν γυμνῶν ποδῶν της ἢ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς της μετὰ τὴν ἐγερσίαν μου· τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου δὲν θὰ τὴν ὁδηγῶ πλέον τὰς κυριακάς· τὴν λέμβον ταύτην ὅπου ἡ θέσις της θὰ μένει κενή, καὶ ὅπου δὲν θὰ ὁμιλῶ πλέον εἰμὴ μὲ τὸν ἄνεμον καὶ τὰ κύματα· τὰς συμπεπιεσμένας ἰδέας ὅλων τούτων τῶν τερπνῶν ἔξωσαν τῆς παρελθούσης ζωῆς μας, αἵτινες μὲ ἐπῆρχοντο ἀθροαί εἰς τὴν διάνοιαν καὶ ἐξηφρانیζοντο παραχρῆμα διὰ νὰ μὲ ἀφήσουν ὡς εἰς ἄβυσσον ἐρημίας καὶ ἀπωλείας· ὅλα ταῦτα μὲ ἔδωκαν κατὰ πρῶτον νὰ αἰσθάνθω τί ἦτο δι' ἐμὲ ἡ σχέσις τῆς νεάνιδος ταύτης, καὶ μὲ κατέδειξαν ἐναργῶς ὅτι, φιλία ἢ ἔρως, τὸ αἶσθημα ὅπερ μὲ προσήλου εἰς αὐτὴν ἦτον ἰσχυρότερον ἀφ' ὅ,τι ἐπίστευον, καὶ ὅτι τὸ ἄγνωστον εἰς ἐμὲ αὐτόν θέλγητρον τοῦ ἀγρίου βίου μου εἰς Νεάπολιν δὲν ἦτο οὐδὲ ἡ θάλασσα, οὐδ' ἡ λέμβος, οὔτε τὸ ταπεινὸν δωμάτιον εἰς τὴν οἰκίαν, οὐδ' ὁ ἄλιος, οὐδ' ἡ γυνὴ του, οὐδ' ὁ Βέππος, ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ὃν, καὶ ὅταν τὸ ὄν τοῦτο ἐξηφρانیζετο πάντα συνάμα ἐξηφρانیζοντο. Τὸ ἡσθάνθην, τὸ συγκεχυμένον τοῦτο αἶσθημα, τὸ ὁποῖον οὐδ' εἰς ἐμαυτὸν ἐξωμολογήθην ποτὲ, μὲ προσέβαλε τόσον σφοδρῶς, ὥστε ἡ καρδία μου ἀνεσκήρτησε, καὶ ἡσθάνομην τὸ ἀόριστον τοῦ ἔρωτος, διὰ τοῦ ἀόριστου τῆς θλίψεως εἰς τὴν ὁποίαν ἡ καρδία μου αἶφνης ἐβυθίσθη.

Γ'.

Ἐπανῆλθον ἐν σιωπῇ εἰς τὸν θάλαμόν μου, καὶ ἐρρίφθην ἐνδεδυμένος εἰς τὴν κλίνην μου· ἀπαπειράθην ν' ἀναγνώσκω, νὰ γράψω, νὰ συλλογισθῶ, νὰ διασκεδάσω διὰ τινος ἐπιπόνου διανοητικῆς ἐργασίας καὶ ἱκανῆς νὰ κατισχύσῃ τῆς ταρχῆς μου· ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ ἐνδομυχος ταραχὴ μου ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ συνάψω δύο ἰδέας, καὶ ἡ ἐξάντλησις τῶν δυνάμεών μου ἀπεδίδωκε τὸν ὕπνον. Ποτὲ ἡ εἰκὼν τῆς Γρατσειέλλας δὲν ἐνεφρانیσθη τόσῳ γοητευτικῇ καὶ ἐπιμόνῳ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου, πληροῦσά με τῆς γλυκύτητος ἢ μόνον αἰσθάνεται τις ὅταν στερεῖται ἀντικειμένου τὸ ὁποῖον καθ' ἐκάστην βλέπων, δὲν ἐξετίμα· οὐδ' αὕτη ἡ ὠραιότης της μ' ἐφάνη ποτὲ μέγα πρᾶγμα, καθότι συνέχεον τὴν ἐντύπωσιν ἢ μ' ἐπέπνεσε μὲ τὴν φιλίαν τὴν ὁποίαν πρὸς αὐτὴν ἡσθάνομην, καὶ ἦν ἡ φυσιογνωμία της πρὸς ἐμὲ ἐξέ-

φραζε. Ήγνούον ότι ὑπῆρχε τέσος θαυμασμός εἰς τὴν κλίειν μου, δὲν ὑπώπτευνον τὸν ἐλάχιστον ἔρωτα εἰς τὴν συμπάθειάν της.

Οὐδὲ κατὰ τὴν ἄγρουπον ταύτην νύκτα εἰς τὰς μακρὰς περιστροφὰς τῆς καρδίας ἐδυνήθην νὰ ἐνοήσω τὸ τί ἐπάσχα. Τὰ πάντα συγκεχυμένα εἰς τὴν λύπην μου καὶ εἰς τὰς ἀντιλήψεις μου ἤμην τεθροβημένος ὡς ὑπὸ αἰφνιδίας πληγῆς, ἀγνοῶν μὲν ὅτι πᾶσχω, πᾶσχω ὅμως καθ' ὅλην τὴν ἐν-τότητά μου.

Ἠγέρθην τῆς κλίνης πρὶν ὁ ἐλάχιστος κρότος ἀκουσθῇ εἰς τὴν οἰκίαν. Δὲν ἤξεύρω ποῖα αὐτόμα-τος δύναμις μ' ὥθει ν' ἀπομακρυνθῶ ἐπὶ μικρὸν ὡς ἡ παρουσία μου νὰ ἐτάραττε κατὰ τοιαύτην στιγμήν τὸ ἁγιαστήριον τῆς οἰκογενείας ταύτης, τῆς ὁποίας ἡ τύχη ἐταλαντεύετο οὕτω ἐνώπιον ἐνὸς ξένου.

Ἐξῆλθον, εἰδοποιήσας τὸν Βέππον, ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ἐλαβον κατὰ τύχην τὴν διεύθυνσιν, ἣν μὲ διεχάραζαν τὰ πρῶτα μου βήματα· ἠκολούθησα τὰς ἀπεράντους ἀκτὰς τῆς Νεαπόλεως, τὴν παραλίαν τῆς *Ρεζίνας*, τοῦ *Πορ-τικοῦ*, τοῦ *Ἑλληρος*, τοὺς πρόποδας τοῦ Βεσου-βίου. Ἐλαβον τοὺς ὁδηγούς μου εἰς τὸν *πύργον* τοῦ *Ἑλληρος*, κατεκλίθην ἐπὶ τινος λίθου εἰς τὴν θύραν τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ *Σαρ Σαλβατόρου*, ἐκεῖ ὅπου τελειοῦν τὰ ὅρια τῆς κατοικημένης φύ-σεως, καὶ ἀρχίζει ἡ χώρα τοῦ πυρός. Ἐπειδὴ τὸ ἡφαίστειον ἦτον εἰς τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ καὶ ἐξη-κόντιζεν εἰς ἕκαστον τιναγμὸν νέφη τέφρας καὶ λίθους τοὺς ὁποίους ἠκούαμεν νὰ κυλῶνται τὴν νύ-κτα μέχρι τῆς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐρημητηρίου κειμένης φάραγγος τῆς λάδας, οἱ ὁδηγοί μου δὲν ἠθέλησαν νὰ μὲ συνοδεύσουν πέραν ἀνέβην μό-νος. Ἀνεξήχηθην ἐπιπόνως τὸν τελευταῖον κῶ-νον, βυθίζων τοὺς πόδας μου καὶ τὰς χεῖράς μου εἰς τὴν πυκνὴν καὶ πεπυρωμένην λάζαν· τὸ ἡ-φαίστειον ἐμυκάτο κατὰ στιγμὰς καὶ ἀνέπεμπε βροντάς. Οἱ ἀπηνθρακωμένοι καὶ ἐρυθροὶ εἰσέτι λίθοι ἐπιπτον ὡς βροχὴ κύκλῳ ἐμοῦ, σθονόμενοι εἰς τὴν τέφραν· τίποτε δὲν μ' ἐσταμάτησεν. Ἐ-φθασα μέχρι τῆς τελευταίας ἄκρας τοῦ κρατῆρος καὶ ἐκάθισα· εἶδον τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τοῦ κόλπου, τῆς πεδιάδος, καὶ τῆς ἀκτινοβόλου πόλεως. Ἀναίσθητος καὶ ψυχρὸς εἰς τὸ θέαμα τοῦ-το τὸ ὅποιον τοσοῦτοι ὀδοιπόροι ἔρχονται νὰ θαυ-μάσωσιν ἀπὸ ἀπόστασιν χιλιῶν λευγῶν, δὲν ἐζήτη-ον εἰς τὸν ἄπειρον τοῦτον ὠκεανὸν τοῦ φωτός, τῆς θα-λάσσης, τῶν ἀκτῶν καὶ τῶν κτιρίων ἀκτινοβολούν-των ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἡ μικρὸν σημεῖον λευκὸν ἐν μέσῳ τοῦ σκιεροῦ πρασίνου τῶν δένδρων, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λόφου τοῦ Παισιλῦπου, ὅπου ἐνό-μιζα ὅτι διέκρινε τὴν καλύβην τοῦ Ἀνδρέα. Ὁ ἄνθρωπος ματαίως ζητεῖ νὰ περιλάβῃ μὲ τὸ ὄμ-μα του τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις· ἡ φύσις ὁλόκλη-ρος σύγκειται δι' αὐτὸν ἐκ δύο ἢ τριῶν μόνων ἐ-παισθητῶν σημείων, εἰς τὰ ὁποῖα πᾶσα ἡ καρδιά του τρεῖται. Ἀφαίρεσον ἀπὸ τὴν ζωὴν τὴν ἀγαπῶ-

σάν σε καρδίαν, τί μένει πλέον; οὕτω συμβαίνει καὶ πρὸς τὴν φύσιν. Ἐξάλειψον τὴν τοποθεσίαν καὶ τὴν οἰκίαν, ἣν οἱ διαλογισμοί σου ζητοῦσι καὶ αἱ ἐνθυμήσεις σου κατοικίζουσι, καὶ οὐδὲν μένει, εἰμὴ κενὸν φαεινὸν, ὅπου τὸ βλέμμα βυθίζεται χωρὶς νὰ εὐρίσκη οὐδὲ βυθὸν, οὐδὲ ἀνάπαισιν. Πρέπει λοι-πὸν νὰ ἐκπληττώμεθα ἂν μετὰ τοῦτο αἱ ὑψηλότε-ραι σκηναὶ τῆς δημιουργίας θεωροῦνται μὲ βλέμμα πάντῃ διάφορον ἀπὸ τοὺς περιηγητάς; διότι κα-θεὶς φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐποψίν του. Ἐν νέφος ἐν τῇ ψυχῇ του συγκαλύπτει καὶ ἀμυροὶ πλειότε-ρον τὴν γῆν παρὰ νέφος τι εἰς τὸν ὀρίζοντα. Τὰ θέα-μα κεῖται ἐν τῷ θεατῇ. Ἔγνων τοῦτο.

ΙΑ.

Ἐθεώμην τὰ πάντα, καὶ τίποτε δὲν ἔβλεπον. Εἰς μάτην κατέβην ὡς παράφρων, κρατούμενος ἀπὸ τὰς ἀνωκάς τῆς ἐψυχραμένης μέχρι τοῦ βυθοῦ λά-δας. Εἰς μάτην ὑπερεπηθήσα χαράδρας βαθείας, ὁ-πόθεν ὁ καπνὸς καὶ αἱ ἀνέρουσαι φλόγες μ' ἀπέ-πνιγον καὶ μ' ἔκαιον. Εἰς μάτην ἐθεώρουν τὰ ἐκ-τεταμένα πεδία τοῦ θείου καὶ τοῦ κρυσταλλωμένου ἄλατος ὁμοιάζοντα τοὺς παγετοὺς τῶν ὀρέων χρω-ματισμένον ἀπὸ τὰς ριπὰς τοῦ πυρός. Ἐμείνα ἐ-πίσης ψυχρὸς εἰς τὸν θαυμασμὸν ὡς εἰς τὸν κίνδυ-νον. Ἡ καρδιά μου ἦτον ἀλλαχού· ἤθελα εἰς μάτην νὰ τὴν ἀνακαλέσω.

Κατέβην τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ ἐρημητήριον ἀπέ-πεμψα τοὺς ὁδηγούς μου, καὶ ἐπανῆλθον διὰ τῶν ἀμπέλων τῆς Πομπηίας. Διῆλθον ἡμέραν ὁλόκλη-ρον περιφερόμενος εἰς τὰς ἐρήμους ὁδοὺς τῆς κατα-βυθισθείσης πόλεως. Ὁ τάφος οὗτος ἀνοιχθεὶς με-τὰ δυσχίλια ἔτη, καὶ ἀποδίδων εἰς τὸν ἡ-λιον τὰς ὁδοὺς, τὰ μνημεῖά του, τὰς τέχνας του, μ' ἄφησεν ἀναίσθητον ὡς καὶ τὸ Οὐεσσούδιον. Ἡ ψυχὴ ὅλης ταύτης τῆς τέφρας διεσκαδάρθη πρὸ το-σοῦτων αἰῶνων ἀπὸ τὸν ἄνεμον τοῦ Θεοῦ, ὥστε δὲν μὲ ὠμίλει πλέον εἰς τὴν καρδίαν. Ἐπάτουν ὑπὸ τοὺς πόδας μου τὴν τέφραν ταύτην τῶν ἀνθρώ-πων εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πάλαι ποτὲ πόλεως των, διὰ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας, δι' ἣς καὶ τοὺς σωροὺς τῶν κενῶν κογχυλῶν, τῶν ὠθονυμίων ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὰς ὄχθας. Ὁ χρόνος εἶναι εὐρεῖα θά-λασσα, ἐκχειλίζουσα ὡς καὶ ἡ λοιπὴ θάλασσα, ἀπὸ τὰ λείψανά μας. Δὲν δύναται τις νὰ κλαίῃ δι' ὅ-λους. Εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον αἱ λύπαι του, εἰς ἕκα-στον αἰῶνα τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἔλεος, καὶ εἶναι ἀρκε-τὸν τοῦτο.

Ἀφίπων τὴν Πομπηίαν, εἰσέδυν εἰς τὰ δασώδη στενὰ τῶν ὀρέων τῆς Καστελαμάρης καὶ τοῦ Σορρέν-του. Διῆλθον ἐκεῖ ἡμέρας τινὰς, μεταβαίνων ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, καὶ λαμβάνων ὁδηγούς τοὺς αἰπόλους ὅπως ἐπισκερθῶ τὰς πλέον περιωνύμους τοποθεσίας τῶν ὀρέων των.

Δὲν ἠδυνήθην νὰ ὑποφέρω πλειότερον. Ὅταν αἱ ἐορταὶ τῶν Χριστουγεννίων παρῆλθον, καὶ ἡ πρώτη ἡμέρα ἐπίσης τοῦ ἔτους, ἣν οἱ ἄνθρωποι καθιόρου-σαν ἐορτὴν παγκόσμιον, ἔνα γοητεύωσι καὶ κάμ-

πτωσι τὸν χρόνον, διὰ τῆς εὐφροσύνης καὶ τῶν στεγνάνων, ὡς σοβαρὲν τινὰ ξένον, τὸν ὁποῖον θέλει τις νὰ ἐπικαύψῃ, ἐσπυστα νὰ ἐπανεέλθω εἰς Νεάπολιν. Εἰσῆλθον διὰ νυκτὸς καὶ διστάζων, καὶ τάλαντεύμενος· μετὰ τῆς ἀνυπομονηστικῆς τοῦ νὰ ἐπαινῶ τὴν Γρατσιέλλαν καὶ τῆς φοβικῆς τοῦ νὰ μάθω ὅτι δὲν θέλω τὴν ἰδεῖ πλέον. Μυριάκις ἐσταμάτησα, ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ χειλούς τῶν λέμβων πλησιάζων εἰς τὴν Μαργελίναν.

Ἀπῆντησα τὸν Βέππον οὐ μακρὰν τῆς οἰκίας. Ἀρῆκε κραυγὴν χαρᾶς ἰδὼν με, ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλόν μου ὡς τις νεώτερος ἀδελφός, με ἔφερε πρὸς τὴν λέμβον τοῦ καὶ με διηγῆθη ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου.

Τὰ πάντα μετεβλήθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἡ Γρατσιέλλα ἐκλαίεν ἀπαύστως ἀφ' ἧς ἔργα. Δὲν ἐκάθητο πλέον εἰς τὸ παράλιον, καὶ τὰς ἡμέρας τῆς ὅλας διῆγε κεκλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της, χωρὶς ν' ἀπαντᾷ ὅταν τὴν ἐκράζον, καὶ τὰς νύκτας της περιπατοῦσα ἐπὶ τοῦ δώματος. Οἱ γείτονες, ἔλεγον ὅτι παρεφρόνησεν, ἢ ὅτι ἦτο *innamorata*, ἐρωτευμένη. Ἀλλὰ τὸ παιδίον ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές.

Τὸ κακὸν ὅλον προῆλθεν, ἔλεγεν ὁ Βέππος, διότι ἤθελαν νὰ τὴν ἀρραβωνίσωσι με τὸν Κέκον καὶ αὕτῃ δὲν ἤθελαν. Ὁ πατὴρ τοῦ Κέκου ἤρχετο καθ' ἐκάστην ζητῶν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν πάππον καὶ τὴν μάμμην της, οἵτινες δὲν ἔπαιον βραχνίζοντες τὴν Γρατσιέλλαν εἰς τὸ νὰ δώσῃ τέλος πάντων τὴν συγκατάθεσιν της. Δὲν ἤθελεν οὔτε ν' ἀκούσῃ περὶ τούτου, ἔλεγεν ὅτι προτιμᾷ νὰ φύγῃ εἰς Γένουαν καὶ ἡ ἐκφρασίς αὕτη ἐν Νεαπόλει ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτοχειρίας, ὅχι σωματικῆς, ἀλλὰ ψυχικῆς.

Ὁ Ἀνδρέας καὶ ἡ γυνὴ του, οἵτινες ἐλάτρευον τὴν Γρατσιέλλαν ἀπληπίζοντο καὶ διὰ τὴν ἀντίστασιν της καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐλπίδων τῶν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς. Τὴν ἐξώρκιζον εἰς τὰς λευκάς τρίχας τῶν τῆς ἔλεγον περὶ τοῦ γήρατός τῶν, περὶ τῆς ἐνδείας τῶν, περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν δύο τέκνων τῶν τότε ἡ Γρατσιέλλα ἐπεκαύπτετο. Ἐδέχετο ὀλίγον τι καλῆτερον τὸν πτωχὸν Κέκον, ὅστις ἤρχετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἐκάθητο ταπεινὸς τὴν ἐσπέραν πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου τῆς ἐξαδελφῆς του καὶ ἔπαιζε μετὰ τῶν μικρῶν παιδίων. Τῆς ἔλεγε τὴν καλὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἀπερχομένην διὰ τῆς θύρας, ἀλλὰ σπανίως τοῦ ἀπῆντα αὕτη, καὶ ὁ δυστυχὴς ἔφρουγε περίλυπος καὶ ὑποτεταγμένος καὶ ἐπανήρχετο τὴν ἐπιούσαν ὁ αὐτὸς πάντοτε.

— Ἡ ἀδελφὴ μου ἔχει ἄδικον, ἔλεγεν ὁ Βεππὸς, ὁ Κέκος τὴν ἀγαπᾷ τόσο, καὶ εἶναι τόσο καλός! θὰ ἦναι εὐτυχιστάτης τέλος, ἀπόψε, ἐπρόσθεσεν, ἐνίκησαν αὐτὴν αἱ παρακλήσεις τοῦ πάππου καὶ τῆς μάμμης της, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Κέκου. Διήνοιξεν ὀλίγον τὴν θύραν, τοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα, εἰς τὸν δάκτυλον τῆς ὁποίας ἐπέρασεν οὗτος ἐν δα-

κτύλιον καὶ αὕτη ὑπεσγέθη νὰ συγκατατεθῇ ὥς αὐρίον τὴν ἀρραβωνίσωσιν. Ἀλλὰ τίς ἤξεύρει ἂν αὐρίον δὲν θὰ ἔχῃ καμμίαν νέαν ιδιοτροπίαν; αὕτη, ἥτις ἦτο τόσο γλυκεία καὶ εὐθυμὸς. Ὡς θεὸς μου! πόσον ἡλλοιώθη! δὲν θὰ τὴν γνῶρίσῃς πλέον.

IB.

Ὁ Βεππὸς κατεκλίθη εἰς τὴν λέμβον· μαθὼν παρ' αὐτοῦ τὰ συμβαίνοντα εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν.

Ὁ Ἀνδρέας καὶ ἡ γυνὴ του ἦσαν μόνοι εἰς τὸν ἡλιακόν. Με διηγῆθησαν τὰς θλίψεις τῶν καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν περὶ τῆς Γρατσιέλλας.

— Ἄν ἦτο ἐδῶ, με εἶπεν ὁ Ἀνδρέας, σὺ τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ τόσο, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν ἀρνεῖται, ἤθελες μὰς βοηθήσει πολὺ πόσον χαίρομεν ἐπ' ἀναχθέντες σε! Αὐρίον γίνονται οἱ ἀρραβωνεῖς της· θὰ ἦσαι καὶ ἡ εὐγενία σου· ἡ παρουσία σου πάντοτε μὰς ἔφερεν εὐτυχίαν.

Ἡσθάνθη βίγος διατρέξιν καθ' ὅλον τὸ σῶμά μου, τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας. Ἀνυπομόνουν καὶ ἔτρεμα νὰ ἐπαινῶ τὴν Γρατσιέλλαν. Ὁμίλησα δυνατὰ, διέβαινον ἐπ' ἀντιλήξιμόν, πρὸ τῆς θύρας της διὰ νὰ μ' ἀκούσῃ ἀλλ' αὕτη ἔμεινε κωφὴ, ἄλλως, καὶ δὲν ἐφάνη. Εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμόν μου καὶ κατεκλίθην. Γαλήνη τις, ἦν ἐπάγει, ἀείποτε ἐν τῇ τεταραγμένῃ ψυχῇ ἡ παύσις τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἡ βεβαιότης οὕτινος δῆποτε πράγματός, ἔστω καὶ αὐτῆς τῆς δυστυχίας, κατεκυρίευσεν τέλος τοῦ πνευμάτός μου· ἔπεσα εἰς τὴν κλίνην ὡς ὄγκος τις νεκρὸς καὶ ἀκίνητος· ὁ κάματος τῶν διαλογισμῶν καὶ τῶν μελῶν μου καὶ τοῦ σώματος μ' ἐρρίψε ταχέως εἰς ὄνειρα συγκεχυμένα καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ὕπνου.

II'.

Δις ἡ τρεῖς τῆς νυκτὸς εἶχον ἐξυπνήσει ὅχι ἐντελῶς. Ἡ νύξ ἦτο ἐκ τῶν νυκτῶν ἐκείνων τοῦ χειμῶνος, αἰτνῆς, ὅσῳ σπάνιαι, τόσο εἶναι καὶ πλέον ἀπαισίαι εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης. Αἱ ἀστράραι διεφώτιζον ἀπαύστως διὰ τῶν σχισμᾶδων τῶν θυριδίων μου. Ὁ ἄνεμος ἐβόα ὡς ὕλη καὶ κινῶν πειναλέων. Οἱ ὑπόκωφοι κτύποι θαλάσσης τρικυμιώδους κατὰ τῆς ακτῆς τῆς Μαργελίνας ἀντήχουν εἰς τὴν παραλίαν, ὡς νὰ ἐρρίπτει τις ἐπ' αὐτῆς ὄρη ὀλόκληρα βράχων. Ἡ θύρα τοῦ δωματίου μου ἔτρεμε καὶ ἐκτύπα ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου. Δις ἡ τρεῖς μοὶ ἐφάνη ὅτι ἠνοιγέτο, ὅτι συνεκλείετο οἰκοθεν καὶ ὅτι ἤκουον κραυγὰς καὶ θρήνους ἀνθρωπίνους εἰς τὰ συρίγματα καὶ τὰς οἰμώγας τῆς τρικυμίας. Μ' ἐφάνη μάλιστα ἀπὸ ὅτι ἤκουσα λόγους ἡχοῦντας καὶ τὸ ὄνομά μου προφερόμενον ὑπὸ φωνῆς ἀνθρώπου ἀπολλυμένου καὶ ζητούτος βοήθειαν, ἐπιτάχθη καὶ ἀνεκάθησα ἐπὶ τῆς κλίνης μου, ἀλλὰ δὲν ἤκουσα πλέον τίποτε. Ἐνόμισα ὅτι ἡ καταιγὶς, ὁ πυρετός καὶ τὰ ὄνειρά μ' ἐβίβισαν εἰς φρεναπάτην, καὶ ἐπανάεσα εἰς τὴν ὕπνωσιν.

Τὴν πρῶταν, τὴν τρικυμίαν διεδέχθη ἥλιος λαμπρότατος. Ἀρπνίσθη ὑπὸ πραγματικῶν θρήνων

καὶ ὑπὸ κραυγῶν ἀπεληρσίας τοῦ δυστήνου ἀλιεύς καὶ τῆς γυναίκος του, οἵτινες ὠλοφύροντο εἰς τὸν οὐδὸν τοῦ θαλάμου τῆς Γρατσιέλλας. Ἡ τλήμων κόρη ἀπέδρα διὰ νυκτός. Εἶχεν ἐξυπνήσει καὶ καταφιλήσει τὰ τέκνα, νεύουσα εἰς αὐτὰ νὰ σιωπήσωσι. Ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς τὰ ὠριότερα ἐνδύματά της καὶ τὰ ἐνώτιά της, τὰ περιδέραια καὶ τὰ ὀλίγα αὐτῆς χρήματα.

Ὁ πατὴρ ἐκράτει εἰς χεῖρας τεμάχιον χάρτου, φέρον τὰ ἔχνη δακρύων, ὅπερ εὔρον ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἐφερε γεγραμμένους πέντε ἢ ἑξ σειράς, τὰς ὁποίας ἐν ἀπογνώσει, μὲ παρεκάλει νὰ τ' ἀναγνώσῃ. ἔλαβον τὸ χαρτίον. Περιεῖχε μόνως τὰς ἑξῆς λέξεις, χαρχηθείσας ὑπὸ τρεμούσης χειρὸς, καὶ ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ πυρετοῦ.

« Ὑπεσχέθην πολὺ . . . φωνή τις μὲ λέγει, ὅτι εἶναι τοῦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου . . . φιλοῦ τούς πόδας σας . . . Συγχωρήσατέ με. Προτιμῶ νὰ γενῶ καλογοραία. Παρηγορήσετε τὸν Κέκον καὶ τὸν κύριον . . . Δέσθε τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν μικρῶν. Δότε εἰς αὐτὰ ὅλα ὅσα ἔχω. Ἐπιστρέψατε τὸ δακτυλίδι εἰς τὸν Κέκον . . . »

Ἀκούσασα τὰς σειράς ταύτας, ὅλη ἡ οἰκογένεια διελύθη ἐκ νέου εἰς δάκρυα. Τὰ μικρὰ παιδιὰ, ὁλόγυμνα εἰσέτι, ἀκούοντα ὅτι ἡ ἀδελφὴ των ἔφυγε διὰ παντός ἀνεμίγνυντο τὰς κραυγὰς των μὲ τοὺς θρήνους τῶν δύο γερόντων καὶ ἔτρεχον εἰς ὅλας τὰς οἰκίας, κρᾶζοντα τὴν Γρατσιέλλαν!

(ἀκολουθεῖ τὸ τέλος)

ΑΣΤΑΣΙΑ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

(Συνέχεια ἴδε σελ. 9).

— Ναί. . . ἡ Ὀλγα τὴν ὁποίαν ὁ θάνατος δὲν ᾔσπετο . . . Καὶ ὅμως δὲν ἦτο καλῆτερον ν' ἀπέθνησκα παρὰ νὰ ἔλθω νὰ μοὶ ἀποσπάσω τὸν σύζυγόν μου ἀπὸ τὰς ἀγκάλας ἄλλης γυναίκος! . . . Ναί, τὰ κύματα μ' ἐξέβριψαν ἐπὶ τοῦ παραλίου γυνή τις μ' εὔρεν ἐκεῖ, μ' ἔφερεν εἰς τὸν οἶκόν της, καὶ αἱ φροντίδες της ἠδυνήθησαν νὰ μοὶ ἀποδώσωσι τὴν ζωὴν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ λογικόν. Ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν, παράφρων ἐπλανώμην ἐπὶ τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, καλοῦσα μὲ μεγάλας κραυγὰς τὸν σύζυγον, ὅστις ἐν τούτοις ἐπρόδιδε τὴν μνήμην μου, καὶ ὠρρίζετο εἰς ἄλλην τὸν ἔρωτα ὃν εἶχεν ὀρκισθῇ εἰς ἐμέ. Τίς οἶδεν ἂν ἐνθυμητὸ κἂν ὅτι εἶχα ζήσει, ὅτι τὸν εἶχα ἀγαπήσει. ὅτι εἶχα ἀποθάνει! . . . Τέλος ἐπανῆλθον εἰς ἐμαυτὴν, ἀνεκτενάζοντα τὸ λογικόν μου. Τρία ἔτη παθῶν καὶ θλίψεων, τρία ἔτη ὀλόκληρα δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσι τὸν ἔρωτά μου. Ἀναχωρῶ, φθάνω . . . καὶ οὕτως εἶχα ἀγαπήσει . . . ὦ! καὶ πολὺ μάλιστα! διότι εἰς διάστημα ἐξαμηνίας ὅλης συμβιώσεως ὑπῆρξε τυραννικὴ καὶ πλήρης ἐγωϊσμοῦ,

νὰ εἰπῇτε ὅτι παράφρων ἀκόμη εἰμαι ὅτι δὲν εἶμαι ἡ Ὀλγα Δουβάλ . . . Τίς μὲ γνωρίζει ἐν Γαλλίᾳ; . . . Ἀπαρτίσατε τὸ ἔργον σας, Ἀλφόνσε, ἐκδιώξατέ με . . . Μὴ λάβετε δι' ἐμέ εὐπλαγχνίαν . . . Ὑπέφερα ἤδη τόσα, ὥστε δὲν δύναμαι σχεδὸν νὰ ὑποφέρω πλεόνασμα.

Ὁ Ἀλφόνσος ἐκρυψε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς τ' αὐτοῦ. Ἡ Λουίζα ἀνατετραμμένη ἐπὶ τῆς ἐδρας τῆς ἔχυνε πικρὰ δάκρυα.

— Καὶ οὕτως λέξιν κἂν . . . ἐπὶ πέντε ἔτη μετὰ πικρίας. Ἄ! πλήρη; εἶναι ὁ θρίκμῶς σου, Λουίζα. Ὁ Δουβάλ βλέπων με δὲν ἠσθάνθη παρὰ φρίκην! Ἡ καρδιά του καταρᾶται τὴν ἐπιστροφὴν μου! . . . σὲ ἀγαπᾷ, σὲ . . . καὶ ὅμως κλαίεις. Ἄ! ἐγὼ πρέπει νὰ κλαίω δάκρυα αἵματος, ἐγὼ, τὴν ὁποίαν ἀποθεῖ, ἐγὼ τὴν ὁποίαν μισεῖ!

Ὁ Ἀλφόνσος ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν ἡ ὠχρότης του ἦν πελιδνὴ. Ἡτένισεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὰς δύο γυναῖκας αἵτινες ἦσαν ἐνώπιόν του τὴν γλυκεῖαν καὶ δειλὴν τοῦ Λουίζαν, καταβεβλημένην ὑπὸ τῆς ὀδύνης, καὶ τὴν Ὀλγαν, ἀγέρωχον καὶ φιλέκδικον. Ἐπειτα δ' εἶπε μὲ φωνὴν ὑπόκωφον κα βραδείαν.

— Ὑποφέρεις, Ὀλγα; . . . καὶ ἐν τούτοις εἶσαι ἄδικος καὶ σκληρὰ. Τρία ὀλόκληρα ἔτη μὲ προσεκάλες . . . τρία σὲ ἔκλαυσα ὀλόκληρα ἔτη. Τότε ἄγγελός τις μ' ἐνεφανίσθη καὶ τὴν χεῖρά του μ' ἔτεινε. Μ' ὠμίλησε περὶ εὐτυχίας, καὶ εἰς τὴν λέξιν ταύτην, ἣν εἶχον ἀπομάθει, ἐσκίρτησεν ἡ καρδιά μου καὶ τὸν ἠγάπησα! . . . ὡς ἀγαπᾷ τις ἐκείνον ὅστις τὸν σύρει ἀπὸ τὴν ἄβυσσον! . . . Σήμερον σ' ἀνεύρισκω, καὶ ἄλλα μὲ δεσμεύουν καθίσκοντα . . . Μὲ κατηγορεῖς διὰ τὸν φόβον μου! Ἄ! πιστεύσόν με δὲν πάσχω δι' ἐμαυτὸν, δι' ἐμαυτὸν δὲν τρομάζω!

— Τὸ ἤξεύρω . . . τὸ ἤξεύρω . . . δι' αὐτὴν φοβεῖσαι, δι' αὐτὴν ὑποφέρεις.

— Λοιπὸν, ναί, ἐπὶ πέντε ἔτη ὁ Ἀλφόνσος παρεξυνηθεὶς ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τῆς Ὀλγας ἐγωϊσμοῦ, ναί, δι' αὐτὴν ὑποφέρω, διὰ τὴν πτωχὴν μου Λουίζαν! Δι' ἐμαυτὸν, ἀδιάφορον . . . ἡ εὐτυχία μου ἐξηφανίσθη. Μεταξὺ τῶν δύο ὁμῶν θεωριζόμενος, μέλλον δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἐλπίσω. Αὐτὴν ὅμως ἥτις μ' ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν της, αὐτὴν ἥτις μ' ἔδωκε ὅλον αὐτῆς τὸν ἔρωτα, ἥτις ἀνέθετο ἐν ἐμοὶ πάσας αὐτῆς τὰς ἐλπίδας . . . αὐτὴν θορῶ, δι' αὐτὴν κλαίω! . . . ὦ! συγχώρησον, συγχώρησόν μοι, Λουίζα μου!

Καὶ λέγων τὰς λέξεις ταύτας ἔπεσε γονυκλινὴς ἐνώπιον τῆς Λουίζας καὶ ἔλαβε τὰς δύο τῆς χεῖρας, τὰς ὁποίας κατέβρεξεν ἀπὸ δάκρυα, ἐπὶ λαμβάνων «συγχώρησόν με!

Ἡ Ὀλγα ὠχρίασε καὶ ἐψιθύρισε.

— Ποτὲ οὕτως δὲν μ' εἶχες ἀγαπήσει!

— Σ' εἶχα ἀγαπήσει . . . ὦ! καὶ πολὺ μάλιστα! διότι εἰς διάστημα ἐξαμηνίας ὅλης συμβιώσεως ὑπῆρξε τυραννικὴ καὶ πλήρης ἐγωϊσμοῦ,